

עין משפט
ג' כסדרה
י"א
א' מיו"ט
ח' מיו"ט
כ"ב כסדרה
כ"ג ע"פ

ויוסי דלכתי איכא הערב שמש : אלא כל הרף עין שבתאי מיל דר' נחמיה
ספק הוא . אליבא דר' יוסי ובהא פלוגי דר' נחמיה דקאמר כדי שיהלך
אדם חיי מיל הוא בין השמשות וא"כ כל שיעורא דידהי איכא לספקי או
כלוויס או כולו לילה או חזיו יוס וחזיו לילה ואלו לר' יוסי כל הרף עין והרף
עין שבתאי מיל להסתפק וא"כ הרף
עין הראשון שהוא אחר ששקע
החמה זהו ג"כ קרא בין השמשות
והא דקאמר כל הרף עין וכו' לאו
דוקא אלא דהכונה שאף הרף עין
הראשון ג"כ בכלל וא"ל לעמוד
עליו : קשייה קומי דר' חזקיה
כתנינן תמן וכו' . בעוד שנינו
במס' זבים המתני' דלקמיה
הקשיתי לדבריו במה דמפרס אליבא
דר' יוסי ולא מסיק הקשית עד
לכבר הכי קשה על דעתך
וכו' דלקמן : ראה אהא . חסד
כאן בהעסקה וה"ג כמו שהיא
שניה בסוף פ"ק דזבים ראה
אחת היום ואחת בין השמשות
אחת בין השמשות ואחת למחר
אם ידוע שמקצת וכו' דין זהו הוא
שמיטתא בראייתו ובימים אם ראה
שלש ראיות ביום אחד או שלשה
ראיות בשני ימים או ג' ימים
ובלבד שיהי רגשין שלא יפסיק ביום
טעור בין הראיות בכל אלו מנה
וחייב בקרבן ואם ראה שתי ראיות
פטור מן הקרבן אבל מנה עומדת
יצה וזה שראה ראיה אחת היום

וא' בין השמשות או א' בין השמשות וא' למחר אם ידוע שמקצת
הראיות מהיום שראה קצת הראיות בסוף היום וקצתה בתחילת
הלילה של מחר אע"פ שלא היה ביניהם כדי טבילה וכפיו שיהי
השיעור לחלק ראיה אחת לשתי ראיות אפי' הכי נחשבים כשתי ראיות
מפני שהימים חולקין והלכך ודאי לטומאה ולקרבן דים כאן שלש ראיות
דאחתה של בין השמשות נחלקת לשנים כיון שיש בה משני ימים :

מראה הפנים
בעמנו אמת הוא מ"מ ט"ז זה חזיו סבל לך דרבי דא"ל קשה הו' דר' חנינא חכמון
דנכנן לקמן כמחן למר למחית דקאמר בפשוטא כמח דלח אפי' וכו' וזו הו' החומר
זה דכסההם בלחמט עובי ברקיע לילה הוא לא ליכא למ"ד כסאנוא דקאמר כסאנוא הכי
אם לא דנפרש דמ' לחים דרבי בנרייתא סיא אמנס ככר נחמיה דהאי סיגיא ג"ל לפי דעת
חכמי יבאל מיתפרש וכו' בעמנו אפי' דלחמט בפסחים שם ודא"ל דבריו מדבריו
אפי' לא בודע לכן כמח דלחמטין גלגל חוזר וכו' דלחמט הסתכונה לדברים מעולם
לא מנינו עגלה כדכוס ועקב כמחן אלא דכח אפי' כר יעקב הוא דאקוץ עלה ודילוג
כסאנוא דרמיה א"ל כסאנוא דלחמט ופי' פ"ש"ס שם דלחמט אפי' כר יעקב וכל לומר
הסמך הוא בלילה למעלה מן הרקיע ודור דגלוי הכי שיהי לפרושה מהא דקאמר בסוף כ'
שמו"ל בשם ר' חנינא מחתיל גלגל מהא לשקע אדם עומד וכו' חוק ביום עכל ודא דדייקין
לפניו לא דקאמר גלגל חמט שהוא כדעת חכמי ח"ס שסגלנו הוא כחומר ודאמר ג"כ
כאן מהסתחיל לנכנס עגולה השמש כאוסף וא"ל אין כאן שיעור אלא מחתיל הכנסה
כאוסף עד שתכנס כולם וזהו סוף השקיעה ואפי' ככר הוא בין השמשות כדלחמט כ'
הנ' גלויים על דברי רבי ולא מצינן לימור חוק ביום עכל כ"א עד אחר סוף השקיעה
זה דבר תימא ש"ה כאותו הזמן שאינו אלא ארבעים רגעים בכדי שיעור חמט כר כסרמין
ויטבול ויעלה לו טבילתו שערין יוס הוא . והנה הוא ז"ל לא מיתחוק ודאמר על דעת ר"ח
מדברין וכו' ויטען דלקמן שגדולי אליבא דרדיו אין מציאות לדברי ר"ח ואילו לא קאמר
הכי אליבא דר' יוסה דקאמר עוביין של קרע ד' מלין כדלחמט בפסחים שם וכן הא
לקמן . ולא בשניה לפי דר' חנינא בסוף דמוכח מיהם וזים שאין מציאות כלל וכלל
לפירושם כמח דהחיל גלגל חמט . ועל כרחך נפרש לא דקאמר גלגל חמט סיגוי עגולה
החמה ודעת חכמי יבאל וכו' ויודע וכו' חנינא שפיר הוי סייעתא לדברי ר"ח דלחמטין
ואם שאלתם הוא כפי דבריו לדעת חכמי הסתומה מ"מ כוונת דכמח מיתפרש כדעת ר"ח
אדם עומד בראש הר הכרמל ויורד וטויל וכו' חוק ביום עכל . כבדלי שבת שם
ח"ס חנינא כוונת יודע שיעורו של ר' נחמיה יגות חמט בראש הר הכרמל ויורד
ויטבול בים ויעלה וזהו שיעורו של ר' נחמיה ויטען ז"ל שבהם סוף לשקיעה נראית על
ראשי הכרים וכדי שירד ויטבול ויעלה הוי לילה . ובהם הרשב"א בשם כרמב"ן ז"ל
דוקאם לו מחלן על דברי ר"ח ז"ל דמסתבא משמע דמתחילת שקיעת חמט חלו מעשרין
בין השמשות ופי' כרמב"ן דה"ק אם אדם מניח חמט בראש הר הכרמל ויורד ויטבול עדין
יוס הוא ועלה לו טבילה ומאחר זמן ואחר מתחיל בין השמשות דר' נחמיה וכוונת יודע
באיהם זמן מתחיל שיעורו של ר' נחמיה קאמר . והנה ראיה מהאי דכמח דקאמר חוק ביום
עכל בלחמט ד"ח"ס מתחיל בין השמשות ודקאמר הרשב"א על פירושם שיהי לרעה החתלת בין
השמשות דר' יוסה וכו' נחמיה אחד הוא וא"ל הוי לים לימור כוונת יודע שיעורו של ר'
יודע וכו' נחמיה כלומר זמן החתלת בין השמשות פסלים ולפיכך דה"ק שבתין וכו' ככלל
כל בין השמשות דר' נחמיה ולפי שאין בכל קראין בחתלת . ידעם שהחוקים כד
שיעור מניח על סוף השקיעה ויטען מותר לו לזכור בתרומתו יצוה שהא שיעורא
דכ"ע קראין היה דמכיו הוי שמא בראש הר הכרמל יורד משם ויטבול בים ויעלה וכשיעלה
שם ידע שכבר נכלם זמן בין השמשות ומותר לו לזכור בתרומתו ויעלה דקאמר אין שיעורו
ויעלה מטיבילתו אלא יעלה דומיה דידר כלומר יורד מראש הר הכרמל ויטבול ויעלה א"ל ראש
הר ויטבול שם וזהו שיעורו של בין השמשות דר' נחמיה כלומר סוף שיעורו ז"ל הרשב"א
והנה במה ששקיעה על פי הרשב"א ככר הרגיוס החום שם ד"ה ויורד ויטבול וכו' שיעורא ג"כ
השמשות דר' יוסה אלא שמא ככר ככר יוסף דבין השמשות דר' יוסה אלא שיעורא ג"כ הרשב"א
אלה משכסוף התחון ע"ד דלחמט דר' חנינא הוא ויכיו מצי מסכס ככר יוסף סיא חזיו גופים קאמר כמח לעיל סוף גלגל חמט לשקוע וכו' וכלל הכרמל
שנאמר בזה ח"ס דר' חנינא מניח דברי ר' בנרייתא וכו' דר' ז"ל שאלתו לעיל כד' חמט כן זמן שפני מותר וכו' או שנפרש דר' חנינא פלוג על דר' כמו שכתבתי שם משמע מיהא דר'

ר' חנינא פלוג וס"ל שסוף השקיעה של החמה הוא בין השמשות וזהו
התחלת גלגל לבנה לעלות ולהרדיו : והני שמואל כן . כר' חנינא
שאין הלכנה זורחת ממש אלא בשעה שהחמה שוקעת לגמרי וכן לא
שוקעת בשחרית בשעה שברא החמה זורחת אלא מקודם לזה : אדם
עומד בראש הר הכרמל . שהוא על
שפת הים ושם החמה נראית ביותר
סוף לשקיעה : חוקה ביום עכל .
מפני שיש שהם מתחילת שקיעה
בכדי שירד ויטבול ויעלה ועדיין יוס
הוא ועלה לו הערב שמש דר'
חנינא לטעמיה דלחמט מסוף השקיעה
זהו בין השמשות אבל מקודם
לכן ימנא הוי : הדא דמימר בזהו
דא"ל ליה בקפומדרא . לא אמרן
אלא אם ירד והלך לו בדרך הקלה
שם שם : אלא אם הולך
הוא בחסרמט זהו דרך הרבים
הכנסה לכל : לא ברא . לא בזה אמרו
חוקה ביום עכל לפי ששואה הרבה
בסיבוב הליכה דרך האיסרמט :
נחלקה הטיפה לכאן ולכאן . כלומר
אם הטיפה נמונה היא על חודה של
סייף ודאי שאינה עומדת שם אלא
נחלקת לכאן ולכאן וכשעור הזה
הוא בין השמשות ולהכי קאמר טיפה
של דם ששם יורד ע"ז מן המים
ומיפה של מים אינה עומדת כלל על
החוד כזה ואין כאן שיעור וכהרף
עין לא ס"ל לר' נחמיה ודעת ר'
יוסי בדרייתא דלקמן הוי : משתקע

החמה . מסוף השקיעה : כהרף עין . כשיעור קרינת העין ברפיון :
לא מסתברא סוף חיי מיל דר' נחמיה כהרף עין דר' יוסי . כלומר
ודאי לא מסתברא לפרש בענין אחר אלא לומר דגלים בין השמשות דר'
נחמיה והרדיו מתחיל בין השמשות דר' יוסי דהא מודקאמר אי אפשר לעמוד
עליו משמע שבהרף העין שהלילה כננס היום יואל וכל מקמי הכי ימנא
הוי וא"כ כל בין השמשות דר' נחמיה כשר הוא לטבילה אליבא דר'

פירוש מבבל ספר חרדים
רבי חנינא . אמרנו הוא חכמו של רבי יוחנן לא כל ג' ארבי ולא משכס לשון כרמיהא
של רבי וקאמר דכדי גירסאם סוף גלגל חמט וכו' ומחלן למנוי שאין בין השמשות
מתחיל עד שיהי כסוף גלגל חמט שוקע ומתחילת שקיעה הוי זמן הספוט דהוי עכ"ה ר"ס
לשקוע כולו ע"ש ר"ס מקאמר עכ"ה וכלל שיוסף חזיו זמן שהוא ודאי יוס מחל על
קדש מציאות עכ"ה חק' הכנסה חיותה בחוספסין ז"ל חק' על פי שהוא מציאות עכ"ה שמימן
גמח מציאות לכן מקרא ע"כ ככר הכר רכינו גמח גמח ככר יומא ודברין
במה מדליקין : והני שמואל כן . כמו שביט רבי חנינא כרמיהא : אין הלכנה זורחת
בשעה ששקיעה . ואי אפשר לפרש כרמיהא הוי כמחמטא ופלוג ג"כ ארבי
חנינא שירי חזיו רוחן נחמט ליל חמטא עכ"ה שמהם ולכנה גרמין ברקיע אלא דכדי
קאמר אין הלכנה זורחת מיד כמתחלת החמה לשקוע אלא כסוף השקיעה : ולא שוקעת
בבוקר בשם שכתבם זרחה כהחלה ויחיה עד שתעבור עובי ברקיע : ויורד וטבול .
ביום גדול ע"ס ר' חנינא הכר : חוקה ביום עכל . ולא בלילה ולא ביום השמשות שאין
כשעור ירידה ע"ס ר' חנינא פחות מכלה מלין ודעו ואין נענין כערב משא אחר
טבילה . ובשבת פק בנא מדליקין כן כמחן בחוספסין ככלל על מיתר דומה לזו . וז"ל .
ויכושלמי מחמט דמטיבול מחיל בין השמשות וחוקה דעטל : מעטל כות קודם בין
השמשות : כרמב"ן . בדרך קריה יודע שם כדמחן כסוף משכס ז"ל ולא ישכסן קפדוריה
ומפרש שם דרך קריה : איסרמט . דרך הלך האלכוס : לא ברא . לא בזה דברי
דלחמט ככר בין השמשות ומסתבא אפי' לאכול בתרומת שמו בין השמשות
וטבול אחר שזאת השמש : איזור בין השמשות . כמו מהא אידך ופלוגא דלחמט דר' רח
בין השמשות אינו הלך שלשה רגעי מיל אלא כסוף עין וכו' שיעור כדי שיהלך
טיפה דם של חודה של חרב : איזור בין השמשות . גם זו כרמיהא אחת וכרמיהא
דלעיל מנה הסומות כר' יוס דר' כרמיהא : משתקע החמה . מסוף שקיעה חיי מיל
ועל כרמיהא דרבי פרישע ע"ש הבדלי שלשה רגעי מיל . אלא הירובלמי לא שירם
אפשר דרבי נמי חיי מיל סבר : אחר רבי יוסי לרבי אהא . דרך שאלה וכו' אין הכרח
פיהם שנאמר דרבי יוס דתם דבריו ולא שירם הכרף עין אימת הוא ודאי דקאי אסוף
חיי מיל דרבי נחמיה : כהרף עין דרבי יוסי . לשון קרמט הוא בים הרף עין דרבי יוס :
אחר ליה ר' חנא . גם חיי סוכר כמותה אלא כרבי חזקיה חולק עלי : ספק הוא . לר'
יוסי דרבי יוסי טעמו אינו יודע אימיה הוי אותו הרף עין ככל שיעור חיי מיל דרבי
נחמיה : אהא : מנא . מספר מה בלחמט לו עכ"ה חוקה : קשייה . קשייה : חנינן תמן .
כסוף פקא קמא דזבים ככר טהור . ראה אהא וכו' . הוזה כמ' מנשר מה דומה
לזמן ביה המזומת . ובשבת זרע כמ' מנשר שמינו מה וקצור כלובן ביה שאינה מזומת
וכרמיה אחת הוי ככר קרי ובשבת רחוקה משפא משכב ומושב ואין למנוח כנסה נקיים
מספור מן הקרבן ראה שלש בין ביום אחד בין בשלשה ימים כלאוסף חייב בקרבן . וזהו
דלא ראיא אחת טרונה כשמים שם בין החתלת הרגיוס לסוף הרגיוס כד' עטילתא וספוט שיהיה
רואה בלי הספק כלומר כדי שיעטיל ויקנה עמלו אחר עטילת [זה הוי כמ' ראינו] פחות
משעורא לו לא תשיב אלא ראיא אחת כדמחן נאחר פקא וספוטא האלא דלא ראה חות היום
ואחת בין השמשות אם ידוע שמקצת הראים מיהם וקצתה למחר שראה קצת ראיה בסוף היום
וקצתה בחתלת הלילה של מחר אף על פי שלא היה ביניהם כדי טבילה וספוט נחשבים שתי
ראיות מפני שהימים חולקים : ודאי לקרבן ונעומתא . דים כאן שלש ראיות דאחתה של

בבא לה
וע' חוב' שם
ד' וירד

ס' לר'

ובים ס' מ' ו'
וכס

שנינו נוסחאות (ש"ה) חרה כנ"י חורה , (פ"ה) משתשקע כנ"י אמר ר' תנחומא משתשקע . (ט"ז) כהרף כנ"י משתשקע החמה כהרף . (כ"ב) יורד כנ"י יורד .

ברכות ג'